

halk sağlığı/toplum hekimliği uzmanı

meslek tanımı

bilgi ve beceriler listesi

halk sağlıği uzmanları derneği

Dr. Pınar Abay
dindar

Halk Sağlığı

HALK SAğLIğI / TOPLUM HEKİMLİğİ UZMANI

MESLEK TANIMI

BİLGİ VE BECERİLER LİSTESİ

HALK SAğLIğİ UZMANLARI DERNEğİ

Ankara, 2002

İÇİNDEKİLER

SAYFA

SUNU	3
HALK SAĞLIĞI/TOPLUM HEKİMLİĞİ UZMANININ MESLEK TANIMI	4
BİLGİ VE BECERİLER LİSTESİ	5
1. Temel Halk Sağlığı	6
2. Sağlık Yönetimi	7-10
3. Epidemiyoloji	11-19
4. Sağlık Ekonomisi	20-21
5. Demografi ve Sağlık	22-24
6. Tıp İçin Sosyal Bilimler	25-26
7. Sağlık Eğitimi	27-28
8. Çevre Sağlığı	29-31
9. Halk Sağlığı Laboratuvarı	32-33
10. Toplum Beslenmesi	34
11. Bulaşıcı Hastalıklar	35-37
12. Afetler / Kazalar	38-40
13. Kadın Sağlığı/Üreme Sağlığı	41-43
14. Çocuk Sağlığı	44-45
15. Kronik Hastalıklar ve Engellilik	46
16. İş Sağlığı	47-49

Ülkemizde halk sağlığı (Toplum hekimliği) uzmanlık eğitiminin başlamasından buyana kırk yılı aşkın bir süre geçmiş olmasına rağmen, bu uzmanlık dalının bazı yetkilier ve meslekdaşlarımız tarafından tam olarak anlaşıldığı söylenemez. Halk sağlığı uzmanlarının uygun görevlere atanmalarının ve kendi alanları dışındaki işlerde çalıştırılmalarının başlıcı nedenlerinden birisinin de bu yanlış anlama olduğu bir gerçektir. Halk sağlığı uzmanlığı zaman zaman aile hekimliği ya da hijyen gibi dallarla karıştırılmakta, uzmanlarımız poliklinik hizmetleri verilen ya da laboratuvar işleri yapılan yerlere atanabilmektedirler. Bu sorunun uzmanlık eğitimine de yansıldığı ve bazı kurumlarda yürütölen eğitim programlarının uzmanlardan beklenen işlerle uyuşmadığı gözlenmektedir.

Halk sağlığı uzmanları gelişmiş ölkelerde aranan kişilerdir ve araştırma, danışmanlık ve yöneticilik gibi alanlarda verimli olarak çalışırlar: sağlık hizmetleri ile ilgili uluslararası kuruluşlarda halk sağlığı uzmanları saygın konumdadırlar ve bir çok ölkede yürütölen sağlık projelerinden sorumludurlar. Bu nedenle, bu ölkelerdeki sayısız halk sağlığı okulunda yürütölen mezuniyet sornrası eğitim programları son derece çekici ve arzu edilen programlardır. Buna karşılık ölkemizde, bu uzmanlık dalı, yaşanan belirsizlik ve istihdam sorunları nedeniyle henüz istenilen düzeyin gerisindedir. ³

Sözö edilen sorunların ortadan kaldırılmasının önemli adımlarından birisi de, halk sağlığı uzmanlarının meslek tanımının kesinleştirilmesi, çalışma alanlarının belirlenmesi ve hangi konularda bilgi ve beceri sahibi olduklarının belgelendirilmesidir. Bu göröşten hareketle, 1990 yılında Türk Tabipleri Birliği Halk Sağlığı Kolu tarafından başlatılan çalışmalar, çeşitli kongre ve bilimsel ortamlarda tartışıldı. Bu tartışmaların işiği altında geliştirilen metinler Halk Sağlığı Uzmanları Derneği tarafından 2001 yılında ele alınarak bir çalışma grubu tarafından yeniden biçimlendirildi. Böylece, on yılı aşkın bir çalışmanın ve pek çok meslekdaşımızın katkıları sonucunda elinizdeki döküman ortaya ıktı.

Bu belgeyi, yukarıda sözö edilen belirsizliği gidereceği, halk sağlığı uzmanlık eğitim programlarının düzenlenmesinde rehber olarak değerlendirileceği ve uzmanlarımızın istihdam sorunlarının özölmesine katkıda bulunacağı düşüncesıyla dikkatinize sunuyoruz.

Prof. Dr. Zafer ÖZTEK

Halk Sağlığı Uzmanları Derneği

Yönetim Kurulu Başkanı

HALK SAĞLIĞI/TOPLUM HEKİMLİĞİ UZMANININ MESLEK TANIMI

Aşağıda yer alan meslek tanımı Tababet Uzmanlık Tüzüğü'ne göre eğitilen halk sağlığı uzmanları içindir.

Bu tanım T.T.B. Halk Sağlığı Kolu tarafından önerilen ve 22-25 Mayıs 1990 tarihinde İstanbul'da toplanan II. Ulusal Halk Sağlığı Kongresi'ne katılanlarca benimsenen tanım temel alınarak hazırlanmış, daha sonra, Halk Sağlığı Uzmanları Derneği'in 25-26 Mayıs 2001 tarihinde düzenlendiği seminerde Eğitim Çalışma Grubu tarafından son biçimine getirilmiştir.

4 Halk sağlığı/toplum hekimliği uzmanının görevleri; Toplumun sağlık düzeyini, var olan ve gelişebilecek sorunlarını, bu sorunların nedenlerini ve toplumun sağlık gereksinmelerini bilimsel teknikler kullanarak saptamak; Halk sağlığı politikaları geliştirerek çözümler üretmek; Halk sağlığı programlarının kontrol ve değerlendirmelerini yapmak, bu programların yürütülmesinde görev almak; Sağlık hizmetlerinin her kademesinde yöneticilik yapmaktır.

Bu görevlerini yerine getirebilmek için halk sağlığı/toplum hekimliği uzmanı, bilgi kaynaklarına erişir, veri toplar ve değerlendirir. Yönetimle ilgili olarak planlama, örgütleme, personel kullanımı, yürütme, denetleme, eşgüdüm, bütçe yapma ve hizmetleri değerlendirme işlerini yapar.

Halk sağlığı/toplum hekimliği uzmanı araştırmacılık, danışmanlık ve yöneticilik görevlerinde, koruyucu ve iyileştirici sağlık hizmetlerinin sunumunda, salgınların incelenmesinde, halkın sağlık eğitiminde ve halk sağlığı laboratuvarlarının işletilmesinde doğrudan görev alır.

BİLGİ VE BECERİLER LİSTESİ

1. TEMEL HALK SAĞLIĞI

KONU	BİLGİ	BECERİ
Halk sağlığı kavramı	<ol style="list-style-type: none">1. Halk sağlığı kavramının temel ilkelerini bilir.2. Halk sağlığı uzmanının görev tanımını ve çalışma alanlarını bilir.	<ol style="list-style-type: none">1. Kişileri çevresi ile bir bütün olarak değerlendirebilmeli.2. Yalnız hasta olanlara değil, sağlam kişilere de hizmet verilmesini sağlayabilmeli.3. Sağlık hizmetlerinin herkese hakkaniyet yaklaşımı ile verilmesini sağlayabilmeli.4. Hastalıkların nedenleri arasında toplumsal etmenleri de inceleyip değerlendirebilmeli.5. Sağlık hizmetlerinin verilmesinde diğer sektörlerle işbirliği yapabilmeli.6. Koruyucu sağlık hizmetlerine önem ve öncelik verebilmeli.7. Risk gruplarına önem ve öncelik verebilmeli.8. En çok görülen, en çok öldüren, en çok sakat bırakan ve en çok işgücüne engel olan sağlık sorunlarına öncelik verebilmeli.9. Koruyucu ve iyileştirici sağlık hizmetlerinin bir arada (entegre olarak) verilmesine önem verebilmeli ve uygulayabilmeli.10. Sağlık hizmetlerinin bir ekip hizmeti olarak verilmesini sağlayabilmeli.11. Kişilerin kendi sağlıklarından sorumlu olmaları yönünde eğitici ve yönlendirici çalışmaları planlayabilmeli ve yürütebilmeli.12. Halkın sağlık hizmetlerine katılmaları için gereken mekanizmaları uygulayabilmeli.13. Sağlık hizmetlerinin uygulanmasında yerel koşullara uygun model ve teknolojileri seçip kullanabilmeli.

2. SAĞLIK YÖNETİMİ

KONU

BİLGİ

BECERİ

Planlama

1. Planlamanın, yönetim işlerinden olduğunu bilir.
2. Planlamanın yararlarını ve güçlüklerini bilir.
3. Plan türlerini bilir.
4. Planlamanın aşamalarını bilir.
5. Planlama tekniklerini bilir.
6. Veri toplama, analiz ve değerlendirme tekniklerini bilir.
7. Kalkınma planlarının önemini, nasıl hazırlandığını ve uygulandığını bilir.

1. Hizmet verilen toplumun hizmetle ilgili beklentilerini, isteklerini ve gereksinimlerini belirleyebilmeli.
2. Bir planlama çalışmasını planlayıp organize edebilmeli.
3. Planlanacak konu ile ilgili mevcut durumu saptayıcı niceliksel ve niteliksel verileri belirleyebilmeli, toplayabilmeli, analiz edebilmeli ve yorumlayabilmeli.
4. Planladığı konu ile ilgili potansiyel ve müdahale projeksiyonları çizebilmeli.
5. Saptanan sorunları önceliklerine göre sıralayabilmeli.
6. Gerçekçi, ölçülebilir ve ulaşılabilir hedefler belirleyebilmeli.
7. Hedeflere ulaşabilmek için gerekli strateji seçeneklerini belirleyebilmeli; Bu iş için çalışma grubu (work-shop) tekniğini uygulayabilmeli; Çözüm seçenekleri ile ilgili güçlükleri ve engelleri saptayabilmeli; En uygun stratejileri seçebilmeli.
8. Gerekirse, belirlenen strateji ile ilgili ön deneme (pilot) çalışmalarını yürütebilmeli. Bu çalışmanın sonuçlarını ölçebilmeli.
9. Ayrıntılı planlama amacıyla PERT yöntemini uygulayabilmeli.
10. İş matrisi tablosu hazırlayabilmeli.
11. Planlama çalışmalarının her aşamasında karar vericiyi bilgilendirip bir sonraki aşama ile ilgili kararları verirken onu yönlendirebilmeli.
12. Bir plan dökümanını hazırlayabilmeli.
13. Planın uygulanışı ile ilgili eğitim çalışmalarını organize edip yürütebilmeli.
14. Planın uygulanışını izleyip değerlendirebilmeli ve planda gerekli düzeltmeleri ve düzenlemeleri yapabilmeli.

2. SAĞLIK YÖNETİMİ

Örgütlenme ve kamu yönetimi

1. Türkiye'nin yönetim yapısını bilir.
2. Sağlık Bakanlığı'nın merkez ve taşra örgütünü bilir.
3. Sağlık hizmeti veren diğer kurumların merkez ve taşra örgütünü bilir.
4. Yerel yönetim yapısını ve bunların sağlık hizmetlerine ilişkin görev ve sorumluluklarını bilir.
5. Kamuda çalışmanın esaslarını bilir.
6. Sağlık hizmetlerinin kapsamını bilir; Koruyucu, iyileştirici ve esenlendirici hizmetleri bilir.
7. Sağlık hizmetlerini ilgilendiren başlıca mevzuatı bilir.
8. Mevzuat hazırlama tekniklerini ve sürecini bilir.
9. "Herkes sağlığı" ve "temel sağlık hizmetleri" kavramlarını bilir.
10. Sağlık meslek kuruluşlarının amaçlarını, örgütlenmesini ve çalışma esaslarını bilir.
11. Uluslararası sağlık kuruluşlarını, amaçlarını ve çalışma esaslarını bilir.
12. Diğer ülkelerdeki hizmet modellerinden başlıcalarını bilir.
13. Özel sektörde çalışmanın esaslarını ve kurallarını bilir;

1. Yasa, tüzük, yönetmelik, yönerge gibi mevzuat hükümlerini doğru olarak yorumlayabilmeli.
2. Bir yasa taslağını hazırlayabilir, bu iş için görevlendirilmiş bir çalışma grubunu yönlendirebilmeli.
3. Bir genelgeyi hazırlayabilmeli.
4. Serbest çalışan hekimleri, eczaneleri, hastaneleri ve diğer sağlık kuruluşlarını denetleyebilmeli.
5. İl içindeki kamu kuruluşları ile iletişim kurabilmeli; Bu kuruluşlarla koordinasyon sağlayabilmeli ve onların kaynaklarını sağlık hizmetlerine yönlendirebilmeli.
6. İl ve ilçe genel hıfzıssıhha kurullarının sekreteryasını yürütebilmeli; Bu kurulları verimli bir biçimde kullanabilmeli.
7. Sağlık ocağı sağlık kurullarını kurup verimli bir biçimde çalıştırabilmeli.
8. İl İdaresi ve Devlet Memurları Kanunları'nda yer alan kurullarda etkili bir biçimde çalışabilmeli.
9. Belediyelerin sağlıkla ilgili hizmetlerini denetleyip değerlendirebilmeli. Belediyelerin sağlık hizmetlerinin daha verimli olması için yönlendirici çalışmalar yapabilmeli.
10. İl, ilçe ve sağlık kuruluşları düzeylerindeki döner sermaye işletmelerini verimli bir biçimde kullanabilmeli.

Yürütme
(Sevk ve idare)

1. Kendisi de dahil olmak üzere, ekipteki üyelerin ve hiyerarşik kademedeki yetkililerin görev, yetki ve sorumluluklarını bilir.
2. Hizmetin verimliliğini etkileyen faktörleri bilir.
3. Sağlık hizmetlerinde “toplum kalite yönetimi” kavramını ve nasıl uygulanacağını bilir.
4. Sağlık hizmetlerinin finans kaynaklarını bilir.
5. Denetim tekniklerini bilir.
6. Sevk ve idare ile ilgili mevzuatı bilir.

2. SAĞLIK YÖNETİMİ

1. Birinci, ikinci ve üçüncü basamak sağlık kuruluşları ile bir halk sağlığı laboratuvarını yönetebilmeli.
2. İl ve ilçe düzeyindeki sağlık hizmetlerini yönetebilmeli.
3. Toplum ve bireylerle doğru ve etkili iletişim kurabilmeli.
4. Hizmetin verimliliğini değerlendirebilmeli. Verimliliğin düşük olmasının nedenlerini bulup ortaya koyabilmeli. Verimliliği artırıcı önlemleri bulup uygulayabilmeli.
5. Yönetim kararlarında bilgiyi kullanabilmeli.
6. Ekip üyelerini sorunların çözümlerini düşünüp bulma konularında teşvik edebilmeli.
7. Ekip üyelerine onların bilgi, beceri, yetki ve sorumlulukları düzeyinde görevler verebilmeli.
8. Ekip üyelerinin çalışmalarını koordine edebilmeli.
9. Sağlık kuruluşlarında tutulan kayıtları denetleyip eksik ve yanlış olanları ayırt edebilmeli.
10. Gereksinim duyulan insangücü sayısını ve niteliklerini belirleyip uygun personeli seçebilmeli.
11. Yazışma kurallarını doğru olarak uygulayabilmeli ve uygulatabilmeli.
12. Ayniyat işlemlerini doğru olarak uygulayabilmeli ve uygulatabilmeli.
13. Toplumun sağlık hizmetlerine katılımını sağlayıcı mekanizmaları doğru ve etkili biçimde uygulayabilmeli ve uygulatabilmeli.

2. SAĞLIK YÖNETİMİ

14. Toplumun parasal kaynaklarını harekete geçirici mekanizmaları etkili biçimde uygulayabilmeli ve uygulatabilmeli.
15. Uygun denetim tekniklerini uygun durumlarda doğru şekilde uygulayabilmeli.
16. Personelin eğitim gereksinimini saptayabilmeli.
17. Hizmet içi eğitim programlarını planlayabilmeli ve uygulatabilmeli.
18. Kendi bilgi ve becerilerini sürekli olarak tazeleyebilmeli ve güncelleştirebilmeli.
19. Hizmet için gereken araç-gereç ve personeli saptayabilmeli.
20. Gereken araç-gereci satın alabilmeli ya da diğer yollardan sağlayabilmeli.
21. İl, ilçe ve kuruluş düzeyinde, personelin atama işlemlerini ve geçici görevlendirme işlemlerini yapabilmeli.
22. Hizmetle ilgili bütçeyi hazırlayabilmeli, kaynak sağlayabilmeli, kaynakları uygun biçimde dağıtıp kullanabilmeli.
23. Bir toplantıyı uygun şekilde yönetebilmeli.
24. Görev ve yetki devri yapabilmeli.
25. Disiplin soruşturması açıp yürütebilmeli. Fezleke yazabilmeli.
26. Kurallara uygun olarak personeli ödüllendirip cezalandırabilmeli.
27. Personele sicil verebilmeli.
28. Personelin özlük işlerinin uygun biçimde uygulanmasını sağlayabilmeli.

3. EPİDEMİYOLOJİ

KONU	BİLGİ	BECERİ
Epidemiyolojinin tanımı ve kullanım alanları	1. Epidemiyolojinin tanımını, sağlık alanında bir yöntem bilim olarak nerelerde kullanıldığını bilir.	1. Epidemiyolojinin sağlık ile ilgili değişik alanlarda kullanımında danışmanlık hizmeti verebilmeli.
Epidemiyolojide strateji ve epidemiyolojik araştırmaların sınıflandırılması	1. Epidemiyolojinin temel stratejilerini bilir. 2. Aşağıda isimleri verilen epidemiyolojik araştırma tiplerini bilir, bu araştırmaları planlamayı, uygulamayı ve sonuçlarını yorumlamayı bilir. a. Gözlemsel araştırmalar Tanımlayıcı araştırmalar Vaka sunumları Vaka serileri Korelasyon çalışmaları Ekolojik araştırmalar Analitik araştırmalar Vaka-kontrol Kesitsel araştırmalar (Toplum taramaları) İzleme araştırmaları (Retrospektif, prospektif kohort) b. Müdahale araştırmaları Saha deneyleri (Field trials) Klinik deneyler (Clinical trials) c. Metodolojik araştırmalar Validite Tutarlılık	1. Epidemiyolojik araştırmaları planlayıp, uygulayabilmeli. 2. Epidemiyolojik araştırmaların planlanması ve uygulanması konusunda danışmanlık yapabilmeli. 3. Bu konularda yapılmış/yayınlanmış makale, rapor gibi yayınları değerlendirebilmeli.

3. EPİDEMİYOLOJİ

Tanımlayıcı epidemiyoloji

1. Nüfusa ilişkin özelliklerin tanımlarını ve elde edilme yollarını bilir.
2. Tanımlayıcı epidemiyolojinin kişi, yer ve zaman özelliklerini bilir.

1. Çalışma alanındaki nüfusa ilişkin toplam nüfusu saptayabilmeli/tahmin edebilmeli, nüfusun yaş ve cinsiyete göre dağılımını saptayabilmeli/tahmin edebilmeli, çalışma alanındaki toplam doğumları saptayabilmeli/tahmin edebilmeli, nüfus artış hızını saptayabilmeli/tahmin edebilmeli,
2. Kurumsal/toplumsal tabanlı tanımlayıcı araştırmalar planlayabilmeli ve uygulayabilmeli.
3. Yayınlanmış tanımlayıcı araştırmaların sonuçlarını yorumlayabilmeli.
4. Diğer disiplinlerde çalışanlara bu konularda danışmanlık yapabilmeli.

12

Epidemiyolojide neden kavramı ve ilişki türleri

1. İlişkilerin nedensel olup olmadığına nasıl karar vereceğini bilir.
2. Risk ölçümü, rölatif risk, tahmini rölatif risk (odds ratio) kavramlarını ve nasıl elde edilebileceğini bilir.

1. Epidemiyolojide risk ve tahmini risk hesabı yapabilmeli, karşılaştırabilmeli, yorumlayabilmeli.
2. İlişki saptanan durumlarda bunun nedensel bir ilişki olup olmadığına karar verebilmeli, ilişki nedensel değilse olası durumların neler olabileceğini tartışabilmeli.

Analitik araştırmalar

1. Etken-hastalık ilişkisini ve nedenselliği incelemek için ne tür çalışmalar planlaması ve uygulaması gerektiğini, çalışma tiplerinin avantaj ve dezavantajlarını bilir.
2. Vaka-kontrol, kohort (prospektif, retrospektif) ve kesitsel araştırmaları planlayıp uygulamayı ve sonuçlarını değerlendirmeyi bilir.

1. Vaka-kontrol, kohort ve kesitsel tipte araştırmalar planlayabilmeli, uygulayabilmeli, diğer disiplinlerden bu tür araştırma yapan kişilere danışmanlık hizmeti verebilmeli.
2. Yayınlanmış analitik araştırmaların sonuçlarını yorumlayabilmeli, değerlendirebilmeli.

3. EPİDEMİYOLOJİ

Müdahale araştırmaları

1. Klinikte ve sahada müdahale araştırmalarının kullanılma amaçlarını, randomizasyonu, bu tür araştırmaların planlamasını, sonuçlarının analiz edilmesi ve yorumlanmasını bilir.

Metodolojik araştırmalar

1. Geçerlilik (validite) ve tutarlılık (reliability) kavramlarını, farklı tanı ve tedavi yöntemlerinin birbirlerine üstünlüklerinin ve kısıtlılıklarının değerlendirilmesini bilir.

Toplumsal tanı ve toplum taramaları.

1. Aşağıdaki konuları bilir:
 - a. Tanı ve tarama testleri
 - Geçerlilik
 - Duyarlılık
 - Seçicilik
 - Prediktif değerler
 - b. Tekrar edilebilirlik
 - Taraf tutma
 - Gözlemci varyasyonu
 - Araç ve yöntem varyasyonu

1. Klinik deneyler ve saha müdahale araştırmaları planlayabilmeli, uygulayabilmeli, diğer disiplinlerden bu tür araştırma yapan kişilere danışmanlık hizmeti verebilmeli.
2. Yayınlanmış müdahale tipi çalışma sonuçlarını yorumlayabilmeli, değerlendirebilmeli.

1. Metodolojik araştırmalar planlayabilmeli, uygulayabilmeli, diğer disiplinlerden bu tür araştırma yapan kişilere danışmanlık hizmeti verebilmeli.
2. Yayınlanmış metodolojik tip çalışma sonuçlarını yorumlayabilmeli, değerlendirebilmeli.

1. Tanı ve tarama testlerinin geçerlilik ve güvenilirlik çalışmalarını yapabilmeli, tarama (screening) planlayabilmeli ve uygulayabilmeli.

3. EPIDEMİYOLOJİ

Veri kaynakları ve kayıt sistemleri

1. Verilerin türlerini, özelliklerini ve kullanım alanlarını bilir.
2. Epidemiyolojik bilgi kaynaklarını ve bu kaynaklara ulaşma yollarını bilir.
3. Eksiksiz, yanlışsız ve zamanında bilgi toplamanın önemini bilir.
4. Toplanan bilgileri güncelleştirmenin önemini bilir.
5. Hasta kayıtlarının eksiksiz tutulmasının önemini bilir.

1. Veri toplama yöntemlerinin avantaj ve dezavantajlarını göz önünde bulundurarak en iyi yöntemi seçip uygulayabilmeli.
2. Bilgileri standart ölçülere uygun toplayabilmeli.
3. Zamanla değişecek bilgileri bilgi türüne uygun aralıklarla güncelleştirebilmeli.
4. Bebek, çocuk, erkek, kadın ve gebe kadın bilgilerini özel kartlarda toplayabilmeli, toplatabilmeli.
5. Yapılan aşuların kayıtlarını eldeki kartlara işleyebilmeli, işletebilmeli.
6. Bilgileri standart ölçülere uygun yazabilmeli, yazılmasını sağlayabilmeli.
7. Hastalık ve ölüm nedenlerini "hastalık ve ölüm nedenlerinin uluslararası sınıflandırması" ndaki kodlara uygun yazabilmeli.

14

Epidemiyolojik ölçütler

1. Hız, orantı ve oran tanımlarını, aralarındaki farkı bilir.
2. Risk ve risk altındaki toplum kavramını bilir.
3. Morbitide, mortalite, fertilitte ve diğer epidemiyolojik ölçütleri bilir.
4. Kaba ve özel hızlar (yaşa, cinsiyete, hastalığa vb.) arasındaki farkı bilir, bu hızları hesab edebilir.
5. Prevalans, insidans, atak hızlarını hesab edebilir.
6. Hızların standardizasyonunu yapabilir.
7. Bu bilgileri çalışma bölgesinde nasıl hesaplayabileceğini ve bölgenin sağlığını iyileştirmede ve hizmetleri değerlendirmede nasıl kullanabileceğini bilir.

1. Sağlık ölçütlerini hesaplayabilmeli; karşılaştırabilmeli, yorumlayabilmeli, bunları yapan araştırmacılara ve sağlık yöneticilerine danışmanlık verebilmeli.
2. Çalıştığı toplumun sağlık durumunu saptayabilmeli:
 - a. Mortaliteye ilişkin:
Toplam ölümleri, saptayabilmeli/ tahmin edebilmeli,
Kaba ölüm hızını saptayabilmeli/ tahmin edebilmeli,
Yaşa ve cinsiyete özel ölüm hızlarının saptayabilmeli/ tahmin edebilmeli,
Ana ölüm hızını saptayabilmeli/ tahmin edebilmeli,
Seçilen bazı hastalıklara özel ölüm hızlarını saptayabilmeli/ tahmin edebilmeli,

3. EPİDEMİYOLOJİ

8. Hastalıkların kodlanma ilkelerini bilir.
9. Hastalıkların sınıflandırılmasını bilir.

b. Fertiliteye ilişkin,

Kaba doğum hızı saptayabilmeli/ tahmin edebilmeli,
Genel doğurganlık hızı saptayabilmeli/ tahmin edebilmeli,

Yaşa-özel doğum hızı ve toplam doğurganlık hızını saptayabilmeli/ tahmin edebilmeli,

c. Morbiditeye ilişkin,

Seçilen özel hastalıklar ile ilgili epidemiyolojik incelemeleri yapabilmeli.

Uzun süreli tedavisi gereken hastalıkların (tuberküloz, sıtma, lepra) izlemelerini yapabilmeli.

3. Sağlık programlarının gerektirdiği çalışmaları yapabilmeli.

15

a. Gebelerin kontrolüne ilişkin,

15-49 yaş kadın sayısını saptayabilmeli/ tahmin edebilmeli

Beklenen toplam doğum sayısını saptayabilmeli/ tahmin edebilmeli,

Gebelerin sayısını saptayabilmeli/ tahmin edebilmeli,
Prenatal bakım alan gebelerin sayısını saptayabilmeli/ tahmin edebilmeli,

Eğitilmiş sağlık personeli ile yaptırılan doğumların sayısını saptayabilmeli/ tahmin edebilmeli,

Hastanelerde yaptırılan doğum sayısını saptayabilmeli/ tahmin edebilmeli,

Aile planlaması yöntemi kullanma prevalansını saptayabilmeli/ tahmin edebilmeli,

3. EPİDEMİYOLOJİ

- b.**Bebek ve çocuk izlemine ilişkin
Düşük doğum ağırlıklı bebeklerin yüzdesini saptayabilmeli/ tahmin edebilmeli,
Malnütrisyon prevalansını saptayabilmeli/ tahmin edebilmeli,
Bağışıklama yüzdesini saptayabilmeli/ tahmin edebilmeli,
- c.**Çevre sağlığı göstergelerini saptayabilmeli/ tahmin edebilmeli,
- d.**Klinik hizmetlere ilişkin
Birinci basamak tedavi kuruluşlarına başvuranların sayısını saptayabilmeli/tahmin edebilmeli.
Hastanelere başvuru sayısını saptayabilmeli.
Hastaneye yatan hasta sayısını saptayabilmeli.
Sevk hızını saptayabilmeli.
4. Çalışma alanındaki mevcut ve yeni sağlık sorunlarını saptayabilmeli.
 5. Çalışma alanındaki sağlık önceliklerini belirleyebilmeli.
 6. Saptanan önceliklere göre bölgesel sağlık programlarını hazırlayabilmeli, yürütebilmeli, değerlendirebilmeli.
 7. Mevcut ulusal ve bölgesel sağlık programlarının yürütülmesi ve değerlendirilmesinde aktif rol alabilmeli.
 8. Çalışma alanındaki sağlık ekibinin çalışmalarını değerlendirebilmeli.
 9. Bölgesel veya ulusal toplum tabanlı sağlık araştırmalarını yürütebilmeli.

3. EPİDEMİYOLOJİ

Bilimsel çalışma planlama ve uygulama.

1. Araştırma planlamasının tüm adımlarını eksiksiz bilir.
2. Araştırmada yanıt aranacak soruları bilir ve araştırma konusunu nasıl seçeceğini bilir
3. Hipotezleri ve amaçları belirlemeyi bilir.
4. Araştırmanın evrenini ve örneklem birimini belirlemeyi ve karşılaştırmayı bilir.
5. Örnek büyüklüğünü hesaplar ve örnekleme yöntemlerini bilir.
6. Değişkenleri sınıflandırmayı bilir. Araştırmanın bağımlı ve bağımsız değişkenlerini belirlemeyi ve parametreleri seçmeyi bilir.
7. Anket ve bilgi formu hazırlamayı bilir.
8. Veri analiz planlarını yapmayı bilir.
9. Veri toplama şekline karar vermeyi bilir.
10. Verileri kodlamayı hazırlamayı bilir ve bu işleri yapacakları eğitmeyi bilir.
11. Verileri analiz etmeyi bilir.

Verilerin sunulması ve rapor yazma.

1. Verileri dizgelemeyi bilir.
2. Rapor yazma tekniklerini bilir.

1. Bir araştırmayı planlayabilmeli, konuyu seçebilmeli, hipotezleri belirleyebilmeli, buna uygun evren ve örneklem seçebilmeli, araştırma değişkenlerini belirleyebilmeli, anket veya bilgi toplama formunu hazırlayabilmeli, verileri toplayabilmeli, düzenleyebilmeli, uygun analiz yöntemini seçebilmeli ve verileri analiz edebilmeli.
2. Araştırma yapacak veya yapmakta olan kişilere danışmanlık hizmeti verebilmeli.

1. Tablo yapabilmeli.
2. Tablodaki verilere uygun analizler ve yorumlar yapabilmeli.
3. Grafik çizebilmeli ve sonuçlar çıkarıp yorumlayabilmeli.
4. Araştırma raporu yazabilmeli, yazılmış raporları yorumlayabilmeli.
5. Yazılmış raporları eleştirebilmeli, düzeltebilmeli.

3. EPİDEMİYOLOJİ

Bilgisayar kullanımı

1. Sık kullanılan bilgisayar işletim sistemlerini bilir.
2. Çeşitli yazılım, istatistik, grafik paket programlarını bilir.
3. Her konuda topladığı bilgileri, bilgisayar ortamında kaydetmesini, işlemlerini bilir.

1. Çok kullanılan paket programları diğer beceri alanlarında kullanabilmeli.

3. EPİDEMİYOLOJİ

Epidemiyolojide özel konular

1. Epidemiyolojide özel konuları bilir. Bu alanlardaki hastalık dağılım, sıklık ve nedenlerini nasıl araştırabileceğini, karşılaştırabileceğini ve yorumlayabileceğini bilir.
2. İlgili konularda araştırmaların nasıl planlanıp uygulanabileceğini yorumlanacağını ve bilir.
3. Kronik hastalıklar, kanser, kaza, çevre, sağlık yönetimi, farmakolojik ve genetik epidemiyolojilerini bilir.

1. Epidemiyolojide özel konularda araştırma planlayabilmeli, konunun uzmanları ile birlikte çalışarak danışmanlık hizmeti verebilmeli, analizleri yapmak ve yorumlamak konusunda gereken durumlarda yardım edebilmeli.
2. Özel konularda yayınlanmış rapor ve makale değerlendirebilmeli.
3. Klinik dallarla özel konuların incelenmesinde işbirliği yapabilmeli, hastalıkların prognozlarını belirleyebilmeli, hastalarada beklenen yaşam olasılıklarını belirleyebilmeli.

Hızlı araştırma teknikleri

1. Hızlı araştırma tekniklerini bilir.
 - Niceliksel - niteliksel yöntemler
 - Yakalama-yeniden yakalama yöntemi
 - "Lot Quality" yöntemi
 - Bebek ölüm hızını hızlı hesaplama yöntemleri
 - Ana ölüm hızını hızlı hesaplama yöntemleri

4. SAĞLIK EKONOMİSİ

KONU

Sağlık ekonomisinin tanımı ve kapsamı

BİLGİ

1. Sağlık ile ekonomik büyüme ve kalkınma arasındaki ilişkiyi bilir.
2. Sağlık ekonomisinin temel konu alanlarını, sağlığı etkileyen faktörleri ve bunların ekonomi bilimi kapsamında anlamlarını bilir.
3. Sağlık hizmetlerinde maliyet artış nedenlerini ve bunların halk sağlığı açısından önemini bilir.
4. Sağlık ekonomisi alanında veri kaynaklarını bilir.

BECERİ

1. Sağlık ekonomisi bilgisini kullanarak hizmeti planlayabilmeli.
2. Makro açıdan sağlık hizmetlerinde maliyeti azaltıcı olan alanlarını saptayabilmeli ve maliyet azaltıcı önlemler alabilmeli.
3. Sağlık ekonomisi ile ilgili çalışmalarda kullanacağı veri kaynaklarını saptayabilmeli.

20

Sağlık hizmetleri piyasasının temel özellikleri

1. Talep ve arz kavramları ile piyasa dengesini ve piyasaya yapılabilecek genel müdahaleleri bilir.
2. Sağlık hizmetleri ve tam rekabet piyasalarını ve özelliklerini bilir.
3. Sağlık hizmetleri ihtiyaç ve talep özelliklerini, hizmete ulaşmayı etkileyen faktörleri, aracı ilişkisini bilir.
4. Sağlık hizmetleri arz özelliklerini, alternatif üretim türlerini, girdi ikamesini, girdi piyasalarını, ücretlendirme türlerini ve teşvikleri bilir.
5. Sağlık hizmetleri piyasasına yapılabilecek müdahaleleri, piyasa dengesini bilir.

1. Bireylerin sağlık hizmeti arama davranışını inceleyerek hizmet planlaması ve sunumu için yönetimi yönlendirebilmeli.
2. Sağlık hizmeti kullanıcılarının özelliklerine göre ihtiyaca yönelik planlama yapabilmeli.
3. Halkın sağlık hizmeti talebini inceleyerek harcamaları kontrol edebilmeli.
4. Sağlık sektöründeki arz olanaklarını inceleyebilmeli.
5. Hizmet sunanlara yönelik farklı teşvik mekanizmaları kullanarak sağlık insangücü dağılımını ve verimliliğini etkileyebilmeli.
6. Ülke kaynakları ve hizmet kullanım verileri ile hizmet sunum planlaması ve uygulaması yapabilmeli.

4. SAĞLIK EKONOMİSİ

Sağlık hizmetlerinde finansman kaynakları ve türleri

1. Sağlıkta eşitlik, verimlilik ve hakkaniyet kavramları çerçevesinde sağlık hizmeti sunma sistemlerini bilir.
2. Sağlıkta farklı finansman kaynaklarını ve bunların hizmet kullanımını ve dağılımını nasıl etkileyeceğini bilir.
3. Türkiye'deki ve bazı ülkelerdeki sağlık sistemini (örgütlenme, hizmet sunum biçimleri ve finans açısından) bilir.

1. Sağlıkta eşitlik, verimlilik ve hakkaniyet ilkeleri çerçevesinde hizmet planlamasına katkıda bulunabilmeli.
2. Türkiye'deki finansman durumunu yorumlayabilmeli.
3. Farklı sağlık hizmeti sunma ve finans sistemlerinin kombinasyonunu göz önünde bulundurarak sağlık hizmeti piyasasına müdahale edebilmeli.

Sağlık hizmetlerinde değerlendirme

1. Temel maliyet kavramlarını bilir.
2. Sağlıkta değerlendirmenin gereğini ve farklı disiplinlerle işbirliği yapmanın gereğini bilir.
3. Temel değerlendirme tekniklerini kapsam olarak bilir.

1. Sağlık alanında ekonomik değerlendirme teknikleri uygulanarak yapılan çalışmaları yorumlayabilmeli.
2. Sağlık alanında temel bir değerlendirme çalışmasını yardım olarak planlayıp uygulayabilmeli.

5. DEMOGRAFİ VE SAĞLIK

KONU	BİLGİ	BECERİ
Demografinin tanımı ve kapsamı	<ol style="list-style-type: none"> 1. Demografinin tanımını ve kapsamını bilir. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Demografinin diğer disiplinlerle olan niteliksel ve niceliksel bağlantılarını irdeleyip, kullanabilmeli.
Nüfus, ekonomik kalkınma ve büyüme	<ol style="list-style-type: none"> 1. Bir toplumun demografik özellikleri ile o toplumun ekonomik düzeyi arasındaki ilişkiyi bilir. 2. Dengesiz nüfus artışının bireysel ve toplumsal ölçekte ekonomiyi hangi yönde ve nasıl etkileyeceğini bilir. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Hızlı nüfus artışının ekonomik ve toplumsal hayatın çeşitli alanlarında yarattığı sağlık sorunlarını ortaya koyabilmeli ve çözüm yollarını önerebilmeli. 2. Nüfusun niteliksel ve niceliksel değişimini etkileyen ekonomik ve toplumsal faktörleri sıralayabilmeli. 3. Demografi ile ekonominin örtüştüğü alanlardaki ölçütleri kullanabilmeli.
Sağlık alanında demografinin yeri	<ol style="list-style-type: none"> 1. Bir toplumun demografik özellikleri ile sağlık düzeyi ve sağlık bakımı sistemi arasındaki ilişkiyi bilir. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Toplumun demografik yapısı ile sağlık düzeyi ve sağlık ihtiyacı arasındaki ilişkiyi kurabilmeli. 2. Sağlık alanında politika oluşturma, planlama, karar verme ve programların uygulanması aşamalarında demografiyi kullanabilmeli. 3. Demografi ve sağlığın örtüştüğü alanlardaki ölçütleri hesaplayabilmeli ve yorumlayabilmeli. 4. Sağlık hizmet planlaması, sağlık insangücü planlaması ve finansman programları hazırlanmasında demografik verileri kullanabilmeli.

5. DEMOGRAFİ VE SAĞLIK

Nüfusun yapısı

1. Belirli bir bölgede yaşayan nüfusun sağlık alanındaki ihtiyaçları saptanırken kullanılan demografik istatistikleri bilir.

1. Nüfusun büyüklüğü, dağılımı, yaş ve cinsiyet yapısı ve bileşimi ile ilgili ölçütleri hesaplayabilmeli.
2. Sağlık planlaması ve değerlendirmesinde nüfusla ilgili verileri kullanabilmeli.
3. Demografik veri kaynaklarında sürekliliği, güvenilirliği ve geri bildirimini sağlayabilmeli.
4. Demografik verileri kullanarak lojistik ve harcama planlaması yapabilmeli.

Doğurganlık

1. Doğumların nüfusun niceliğini ve niteliğini etkilediğini bilir.
2. Doğurganlıkla ilgili ölçütleri bilir.
3. Doğurganlıkla ilgili yasaları ve hakları bilir.
4. Cinsiyete dayalı ayrımcılığı gösteren ölçütleri bilir ve yorumlar.
5. Doğurganlığı etkileyen faktörleri sıralar.
6. Doğurganlığın nüfusun sağlık, sosyal ve ekonomik düzeyini nasıl etkilediğini bilir.

1. Doğurganlık düzeyi ve bunun nedenlerine yönelik verilerin sürekli, güvenilir bir şekilde toplanmasını, kullanılabilir hale getirilmesini ve geri bildirimde bulunulmasını sağlayabilmeli.
2. Doğurganlık ve etkileyen faktörlere ilişkin ölçütleri hesaplayabilmeli, yorumlayabilmeli ve kullanabilmeli.
3. Hizmet planlaması, uygulaması ve değerlendirmesi yaparken doğurganlık ve etkileyen faktörlere ait ölçütleri kullanabilmeli.
4. Sağlık eğitim programlarında doğurganlık düzeyi ve etkileyen faktörleri de dikkate alarak planlama ve uygulama yapabilmeli.
5. Kadının aile ve toplum içindeki konumunu etkileyebilecek eğitim programlarını toplum bilimcileri yürütebilmeli.

5. DEMOGRAFİ VE SAĞLIK

Ölümler ve hastalıklar

1. Nüfusun nitelik ve niceliğinin ölüm ve hastalık örüntüsünden etkilendiğini bilir.
2. Mortalite ve morbidite ölçütlerini bilir.
3. Ölüm ve hastalık oluşumunu etkileyen faktörleri sıralar.
4. Ölümlerin nüfusun sağlık, sosyal ve ekonomik düzeyini nasıl etkilediğini bilir.

1. Ölümler, hastalıklar ve nedenlerine yönelik verilerin sürekli, güvenilir bir şekilde toplanmasını ve kullanılabilir hale getirilmesini sağlayabilmeli.
2. Ölümler, hastalıklar ve etkileyen faktörlere ilişkin ölçütleri hesaplayabilmeli, yorumlayabilmeli ve kullanabilmeli.
3. Hizmet planlaması, uygulaması ve değerlendirmesi yaparken ölümlülük, hastalıklar ve etkileyen faktörlere ait ölçütleri kullanabilmeli.
4. Sağlık eğitim programlarını (hizmet içi ve topluma yönelik) yaş gruplarına ve özel risk gruplarındaki ölümler ve hastalıklar, ayrıca etkileyen faktörleri içerecek şekilde planlayabilmeli ve yapabilmeli.
5. Somut verileri kullanarak karar vericilere kaynak dağılımı konusunda yol gösterebilmeli.

Göçler ve kentleşme

1. Göçlerin nüfusun niceliğini ve niteliğini etkilediğini bilir.
2. Göçlerin ve hızlı, dengesiz kentleşmenin nüfusun sağlığını, sosyal ve ekonomik düzeyini etkilediğini bilir.

1. Göçler, kentleşme ve bunları etkileyen faktörleri yorumlayabilmeli.
2. Sağlık ve göç-kentleşme konularının örtüştüğü alanlardaki ölçütleri kullanabilmeli.
3. Hizmet sunumunda göç eğilimlerini, gecekondulaşmayı, hızlı kentleşmeyi ve kentli nüfus sağlık örüntüsünün dikkate alınmasını sağlayabilmeli.
4. Göç hızını dikkate alarak sağlık alanında lojistik ve harcama planlaması yapabilmeli.

6. TIP İÇİN SOSYAL BİLİMLER

KONU	BİLGİ	BECERİ
Sosyoloji - Antropoloji	<ol style="list-style-type: none"> 1. Sosyoloji ve antropolojinin kullandıkları terim, ilgi alanlarını ve sınırlarını bilir. 2. Bu bilimlerin sağlık alanı ile ilgili yanlarını bilir. 3. Sağlık sorunlarının çözümü ve halkla ilişkilerde tıbbi sosyoloji ve tıbbi antropoloji bilimlerinden nasıl yararlanılacağını bilir. 4. Sağlık ve hastalığın sosyal yönünü bilir. 5. Tıbbi sosyolojinin ve antropolojinin araştırma ve değerlendirme yöntemlerini bilir. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Sağlık ekibindeki sosyal bilimcilerin önemini, onlarla hangi konularda işbirliği yapması gerektiğini saptayabilmeli ve işbirliği yapabilmeli. 2. İnsanlarla doğru ve etkin iletişim kurabilmeli. 3. Küçük gruplarla etkili iletişim kurabilmeli, bir arada çalışabilmeli. 4. Toplulukları kararlar almaya, uygulamaya yönlendirebilmeli. 5. Alanda çalışan sosyal bilimcilerle işbirliği yapabilmeli, ortak çalışma ve değerlendirme yapabilmeli. Sonuçları topluluklara uygulatabilmeli.

Toplum yapısı ve sağlık

1. Toplum yapısının (Genel olarak) öğelerini, özelliklerini bilir.
2. Değişik toplum yapıları içinde değişen hastalık örüntülerini bilir, tanır.
3. Aile yapılarını değişik aile tiplerinde aile üyelerinin değişen rol ve statülerini, bu değişikliklerin sağlık ve hastalıklar üzerine yaptıkları etkilerini tanır.
4. Medeni durum, cinsiyet, yaş grupları gibi özelliklerin bireylerin ve toplumun sağlık ve hastalık örüntüleri üzerine olan etkilerini bilir.
5. Dinsel ve diğer inançların ve geleneksel uygulamaların sağlık-hastalıkla ilişkilerini ve etkileşimlerini bilir.

1. İnsan sağlığını olumlu ya da olumsuz yönde etkileyen sosyal ve kültürel etkenleri saptayabilmeli.
2. Medeni durum, cinsiyet, yaş grupları gibi özelliklerin bireylerin ve toplumun sağlık ve psikolojik yapısı üzerindeki etkilerini saptayabilmeli ve çözüm önerileri geliştirebilmeli.
3. Sağlık hizmeti sunarken toplumun değer yargılarını gözönüne alabilmeli.
4. Sağlık personelinin bireyler ve hastalar üzerindeki yönlendirici etkisini olumlu yönde kullanabilmeli.

6. Sağlık ekibinin kendi aralarındaki formal ve informal ilişkilerini bilir.
7. Sağlık hizmeti verenlerle alanlar arasındaki ilişkilerle ilişki modellerini bilir.

Sosyal hizmet

1. Kişilerin (sağlıklı ya da hasta), ailelerin, toplulukların ve hasta yakınlarının hastalara ve kendi kendilerine nasıl yardım edebileceklerinin yöntemlerini bilir.
2. İnsanlara toplum, toplumsal kurumlar ve devletten yardım ve destek sağlamanın yollarını bilir.

1. İnsanlara toplum, toplumsal kurumlar ve devletten destek sağlayabilmeli.

7. SAĞLIK EĞİTİMİ

KONU

BİLGİ

BECERİ

Eğitimin özellikleri

1. Eğitimin önemini bilir.
2. Yetişkin eğitiminin kurallarını bilir.
3. Sağlık eğitiminin önemini bilir.

1. Halkın ve personelin (hizmet içi) eğitimlerini sağlayabilmeli.
2. Eğiticiler ile eşgüdüm içinde çalışıp, işbirliği yapabilmeli.
3. Eğitim araç-gerecini sağlayabilmeli.
4. Yetişkinlerin nasıl öğrendiğini bilerek eğitimi planlayabilmeli ve uygulayabilmeli.
5. Eğitim öncesinde olumlu bir eğitim atmosferi yaratıp, eğitim sırasında ve sonrasında bunu sürdürebilmeli.
6. Sağlık eğitimi, sağlığın korunması ve geliştirilmesi yönünde pratik beceriler kazandıracak yönde uygulayabilmeli.
7. İnsanlara sağlıklı davranışlar, hastalıklardan korunma ve hastalık durumunda iyileşme becerileri kazandırabilmeli.
8. Personeline birey ve gruplar için sağlık eğitimi yapma becerisini kazandırabilmeli.

Eğitim programı hazırlama

1. Halkın sağlık konusundaki eğitim gereksinimlerini saptamanın gerekliliğini bilir.
2. Sağlık personelinin verimliliğini arttırmaya yönelik eğitim gereksinimlerini saptamanın önemini bilir.
3. Ülkedeki yaygın eğitim kurumlarını ve işlevlerinin önemini bilir.
4. Sağlığı geliştirme müdahalelerinde sağlık eğitiminin önemini bilir.

1. Toplumun eğitim gereksinimini saptayabilmeli.
2. Eğitilenlerin de katılımı ile eğitim programı hazırlayabilmeli.
3. Uygun eğitim yöntemi ve tekniklerini belirleyebilmeli.
4. Eğitim yöntemine uygun eğitim araç-gereci seçebilmeli.
5. Eğitilenlerin eğitim sırasında aktif olmalarını sağlayabilmeli.

7. SAĞLIK EĞİTİMİ

Sağlık eğitimi
etkinliklerinin yönetimi

1. Sağlık eğitiminde plan ve programlı çalışmanın önemini bilir.
2. Eğitimde sürekliliğin öneminin bilincindedir.
3. Eğitimin yararının hizmetteki verim artışı ile ölçülebileceğini bilir.

6. Eğitim öncesi ve sonrası değerlendirme yapabilmeli.
7. Ülkedeki yaygın eğitim kurumları ve kişilerle işbirliği yapabilmeli.
8. Sağlığı geliştirme konusunda sağlık eğitimi de dahil bir müdahale programı yürütebilmeli/yürütülmesini sağlayabilmeli.

1. Aylık ve yıllık eğitim planlarını düzenleyebilmeli ve uygulayabilmeli.
2. Eğitimin sürekliliğini sağlayabilmeli.
3. Eğitimin verimliliğini ölçebilmeli ve verim eksikliğinin nedenini saptayabilmeli.
4. Bu nedenlere göre eğitim düzenleyebilmeli.

8. ÇEVRE SAĞLIĞI

KONU	BİLGİ	BECERİ
Çevre sağlığının önemi	<ol style="list-style-type: none">1. Çevre sağlığının kapsadığı konuları ve sağlık açısından önemini bilir.2. Çevrenin korunmasının önemini bilir.	<ol style="list-style-type: none">1. Çevre sağlığının sağlık açısından önemini ve korunmasının önemini değişik sosyal düzeydeki kişilere açıklayabilmeli.
Fizik çevre	<ol style="list-style-type: none">1. İçme ve kullanma suyunun insan sağlığı açısından önemini ve su kirliliğinin yaratacağı sakıncaları bilir.2. Su kaynaklarının, içilebilir nitelikteki suyun özelliklerini ve su kirleticilerini bilir.3. Atıksular ile ilgili sorunları bilir. Endüstriyel ve evsel atık suların özelliklerini bilir.4. Besin hijyeninin beslenme ve besinlerle bulaşan hastalıklar açısından önemini bilir.5. Besin denetiminin önemini bilir.6. Besin sanayisinde çalışan ve besin üreten satanların sağlıklı olmalarının besin hijyeni açısından önemini bilir.7. Besinlerin üretildiği andan başlayarak sağlıklı olmasının önemini bilir.8. Barınak ve yerleşim yerlerinin sağlıklı olmasının önemini bilir. Sağlıklı barınak koşullarını bilir.9. Kapalı ortam hava kalitesini ve önemini bilir.10. İnsan dışı ve idrarının zararsız duruma getirilmesini ve insan sağlığı açısından önemini bilir.	<ol style="list-style-type: none">1. Suyun kaynaktan kullanılacağı son noktaya gelinceye kadar koruma yöntemlerinin kullanılması çalışmalarında yer alabilmeli.2. Suyun fizik muayenesini yapabilmeli. Kimyasal ve bakteriyolojik inceleme için örnek alabilmeli ya da aldirtabilmeli. Bu sonuçları değerlendirebilmeli.3. Suyun sanitasyonunu yapabilmeli. Kitlese su sanitasyonu önlemlerini önerebilmeli.4. Klor düzeyini belirleyebilmeli. (Komparatör kullanabilmeli)5. Atıksu sanitasyonunu ve dezenfeksiyonunu yapabilmeli.6. Besin maddelerinin üretimden tüketimine kadar bozulmalarını, mikroorganizmalar ve türevleri ile bulaşmasını, ağır metaller, parazitler ve parazit yumurtalarının bulaşmasını önleyici çalışmalarında yer alabilmeli.7. Besin saklama yöntemlerini uygulatabilmeli.8. Besinlerden örnek alıp fizik, kimyasal ve bakteriyolojik incelemeler yaptırabilmeli. Sonuçları değerlendirebilmeli ve önlemler alabilmeli.

8. ÇEVRE SAĞLIĞI

11. Katı atıkların tür ve özelliklerini ve insan sağlığına olumsuz etkilerini bilir.
 12. Vektör kontrolünün önemini bilir.
 13. Hava kirliliğinin insan sağlığına olumsuz etkilerini bilir.
 14. İyonlaştırıcı radyasyonun insan sağlığına olumsuz etkilerini bilir.
 15. İyonlaştırıcı olmayan radyasyonun özelliklerini ve tiplerini, insan sağlığına olumsuz etkilerini bilir.
 16. Gürültünün insan sağlığına olumsuz etkilerini bilir.
 17. Çevresel hastalıkları (Çoklu Kimyasal Sensitiviteler, Minamata gibi) bilir.
 18. İklim değişikliği ve olası sağlık etkilerini bilir.
 19. Çevre sağlığı ile ilgili kurum ve kuruluşları, görev, yetki ve sorumluluklarını bilir.
 20. Çevre sağlığı mevzuatını bilir.
9. Besin sanayisinde çalışanlarla besin üretip satanların periyodik muayenelerini yaptırabilmeli. Gerekli durumlarda (hasta ve taşıyıcı) kişilerin tedavilerini yaptırabilmeli.
 10. Besin kaynaklarının sağlıklı olabilmesi için veteriner hekim, tarımcı ve diğer meslek üyeleri ile ekip çalışması yapabilmeli.
 11. Barınakların insanların fizyolojik ve psikolojik gereksinimlerini karşılaması ve hastalık bulaşmasını önleyecek gerekli önlemleri aldtırabilmeli.
 12. Kapalı ortam hava kirliliğini azaltacak önlemleri uygulatabilmeli.
 13. İnsan dışı ve idrarının yeraltı ve yerüstü suları ile çevreyi kirlilememesi için gereken önlemlerin alınması çalışmalarında yer alabilmeli. Kırsal ve kentsel bölgelerde katı atıkların toplanma yöntemlerini uygulatabilmeli.
 14. Atıkların uzaklaştırılıp, zararsızlaştırılmasında ; Basit boşaltma, denetimli boşaltma ve kompositaj, yakma (ensinerasyon) yöntemleri çalışmalarında yer alabilmeli. Radyoaktif ve karışık atıkların uzaklaştırılmasına dair yasal düzenlemeleri uygulatabilmeli.
 15. Vektörlerin üremesinin önlenmesi için gerekli önlemleri alarak uygulatabilmeli.
 16. Besinlere bulaşma olmasını engelleyecek önlemleri uygulatabilmeli.

8. ÇEVRE SAĞLIĞI

17. Barınaklarda vektörlerin üremesini, vektörlerin barınaklara girmesini önleyici önlemleri alırtabilmeli. Jitleri ortadan kaldırma yöntemlerini uygulatabilmeli. İnsektisitleri uygulatabilmeli.
18. Görevli-yetkili kuruluşlarla hava kirliliğinin önlenmesi için işbirliği yapabilmeli.
19. Hava kirliliğinin etkilerinin önlenmesinde alınması gereken bireysel önlemler konusunda halkı ve bireyleri eğitebilmeli.
20. Hava kirliliği durumunda risk gruplarına uygulanacak önlem ve tedavilerinin yapılması çalışmalarında yer alabilmeli.
21. Radyasyona yol açan tıbbi ve sanayi araç gereçlerinde gereken önlemleri uygulatabilmeli.
22. Radyasyondan korunmak amacıyla alınması gereken önlemler için yetkili kuruluşlarla işbirliği yapabilmeli.
23. Görevli-yetkili kuruluşlarla iyonlaştırmayan radyasyonun etkilerinin azaltılması için işbirliği yapabilmeli.
24. İyonlaştırıcı olmayan radyasyon ve etkilerinin önlenmesinde alınması gereken önlemler konusunda halk ve bireylerin eğitiminde yer alabilmeli.
25. Gürültünün önlenmesi için yetkili kurum ve kuruluşlarla işbirliği çalışmalarına katılabilmeli.
26. Ülkenin iklim değişikliği senaryosunun hazırlanması için gerekli araştırmaların yapılmasına katkıda bulunabilmeli.
27. Çevre sağlığı ile ilgili kurum ve kuruluşlarla kendi yetki ve sorumlulukları konularında eşgüdüm sağlayabilmeli, işbirliği yapabilmeli.

9. HALK SAĞLIĞI LABORATUVARI

KONU

Laboratuvar kullanımı

BİLGİ

1. Temel sağlık hizmetlerinde laboratuvarın önemini bilir.
2. Tanı ve tedavide laboratuvarın yerini ve önemini bilir.
3. Sağlık hizmeti türüne göre verilebilecek laboratuvar hizmetlerini bilir.
4. Laboratuvar araç-gereç ve insangücü standartlarını bilir.
5. Birinci basamak sağlık kurumlarında uygulanan biyokimyasal, bakteriyolojik ve diğer analizlerin yapılması ve değerlendirilmesi hakkında yeterli kuramsal bilgisi vardır.
6. Çevre kirlenmesi konusunda yapılacak laboratuvar analizlerinin neler olduğunu ve nasıl değerlendirileceğini bilir.
7. Bu laboratuvardaki demirbaş araç-gereç ve kullanılacak sarf malzemelerini (çözümler, v.b.) bilir.
8. Laboratuvar personelinin görev, yetki ve sorumluluğunu bilir.
9. Çevrede oluşabilecek sağlığa zararlı organik ve inorganik materyali bilir.

BECERİ

1. Rutin kan analizlerini yapabilmeli, değerlendirebilmeli.
2. Rutin idrar analizlerini yapabilmeli, değerlendirebilmeli.
3. Mikroskopik bakteri ve parazit incelemelerini yapabilmeli, değerlendirebilmeli.
4. Rutin dışkı muayenelerini yapabilmeli, parazit ve parazit yumurtalarını tanıyabilmeli.
5. Boğaz, gaita, idrar ve çeşitli akıntılardan kültür için örnek alabilmeli sonuçlarını değerlendirebilmeli.
6. Hazır kitlerle testler yapabilmeli, değerlendirebilmeli.
7. Bakteriyolojik, fiziksel ve kimyasal analiz için su örneği alabilmeli, gönderebilmeli, sonuçları değerlendirebilmeli.
8. Besinlerden örnek alabilmeli, laboratuvara gönderebilmeli sonuçları değerlendirebilmeli.
9. Organik ve inorganik materyallerden steril koşullarda örnek alabilmeli, saklayabilmeli, gönderebilmeli, sonuçları değerlendirebilmeli.
10. Adli tıp için gereken materyali alabilmeli gönderebilmeli, sonuçları yorumlayabilmeli.
11. Gebelik testlerini yapabilmeli, değerlendirebilmeli.
12. Laboratuvar personelinin eğitebilmeli ve denetleyebilmeli.

10. TOPLUM BESLENMESİ

KONU

BİLGİ

BECERİ

Temel besin grupları

1. Yaşam için gerekli besin öğeleri ve temel besin gruplarını ve önemini bilir.
2. Beslenme sağlık ilişkisini bilir.

1. Yeterli ve dengeli beslenme konusunda eğitim yapabilmeli.
2. İnsanları yeterli ve dengeli beslenmeye yönlendirebilmeli.

Beslenme epidemiyolojisi

1. Risk gruplarında ve toplumda beslenme ile ilgili sorunları bilir.
2. Yetersiz ve dengesiz beslenmenin büyüme, gelişme ve sağlık üzerine olumsuz etkilerini bilir.
3. Güvenli besinin önemini bilir.
4. Besin zehirlenmelerinin neler olduğunu ve korunma önlemlerini bilir.

1. Toplumda ve risk gruplarında beslenme ile ilgili sorunlarını ortaya çıkarmak için antropometrik ölçümler ve klinik belirtileri de saptayan araştırma planlayabilmeli ve yürütebilmeli.
2. Durumun düzeltilmesi için başta beslenme uzmanı olmak üzere, görevli kişi ve kuruluşlarla işbirliği yapabilmeli.
3. Beslenme uzmanının işbirliği ile bebek ve çocuklara, gebe ve emzikli kadınlara, yetişkin erkek ve kadınlara, özel beslenme gereksinimi olanlara önerilerde bulunabilmeli, eğitim yapabilmeli.
4. Yetersiz ve dengesiz beslenmenin risk gruplarındaki (bebek, çocuk, adolesan, yetişkin kadın, yaşlı gibi) klinik belirtilerini tanıyabilmeli.
5. Kronik hastalıkların önlenmesi ve tedavisinde beslenme ilkelerini uygulayabilmeli.
6. Üretimden tüketime kadar güvenli besin temini konusunda beslenme uzmanı ve ilgili kurum ve kuruluşlarla işbirliği yaparak, toplumun ve sağlık elemanlarının eğitilmesini sağlayabilmeli.
7. Belli başlı ve yöreye uygun besin zehirlenmelerine yönelik kontrol ve koruma programlarında yer alabilmeli.

11. BULAŞICI HASTALIKLAR

KONU

BİLGİ

BECERİ

Toplumda bulaşıcı hastalıkların durumu

1. Dünyada ve Türkiye’de bulaşıcı hastalıkların boyutlarını bilir.
2. Bulaşıcı hastalık süreyans sistemini bilir.
3. Bulaşıcı hastalıkları değerlendirmeye yönelik göstergeleri bilir.
4. Hastalığın boyutlarını ve etkileyen faktörlere yönelik araştırma yöntemlerini bilir.
5. Bulaşıcı hastalıkların epidemiyolojisini bilir.

1. Bulaşıcı hastalık süreyans sistemini işletebilmeli.
2. Eldeki kayıtlara göre bulaşıcı hastalıkların boyutlarını belirleyebilmeli.
3. Hastalığın mevcut durumunu değerlendirebilmeli.
4. Yapılan değerlendirmelere göre yetersiz yapılan müdahaleleri belirleyebilmeli.
5. Bulaşıcı hastalıkların boyutlarının ve nedenlerinin belirlenmesine yönelik epidemiyolojik araştırmaları yapabilmeli.
6. Bulaşıcı hastalık tarama kriterlerini belirleyebilmeli ve uygulatabilmeli.

34

Bulaşıcı hastalık kontrol programları

1. Dünyada hastalıkla ilgili yapılan kontrol programlarını bilir.
2. Hastalıklardan korunma ve tedavi yöntemlerini bilir.
3. Hastalıkla ilgili mevcut müdahale olanaklarını (sağlığın geliştirilmesi, birincil, ikincil ve üçüncül koruma) bilir.
4. Bulaşıcı hastalıklarda temaslıları belirleme yöntemlerini bilir.
5. Aşı ve serum uygulamalarını bilir.
6. Mikrobiyolojik numunelerin nerelerden, nasıl ve ne kadar alınacağını ve laboratuvara nasıl gönderileceğini bilir.

1. Hastalıkların mevcut durumlarına göre öncelikli hastalıkları belirleyebilmeli.
2. Risk gruplarını ve riskli davranışları belirleyebilmeli.
3. Kontrol programı için mevcut durumu ve esas olacak müdahaleleri belirleyebilmeli. Kontrol programının amaç ve hedeflerini, çalışma takvimini, izleme ve denetleme yöntemlerini, değerlendirme kriterlerini belirleyebilmeli. Yapılan uygulamaların etkilerini saptayabilmeli.
4. Müdahale programları içinde spesifik birincil korunma önlemlerini topluma uygulayabilmeli.
5. Uygun yerlerden ve kişilerden numune alabilmeli. Alınan numunelerin laboratuvar sonuçlarını değerlendirebilmeli.

11. BULAŞICI HASTALIKLAR

7. Hastalıkların kolay, ucuz ve etkili tanı ve tedavi yöntemlerini bilir.
8. Bulaşıcı hastalıklarla ilgili mevzuatı bilir.

6. Bulaşıcı hastalığa yakalanalara kolay, ucuz ve etkili tanı ve tedavi yöntemlerini uygulayabilmeli ve uygulatabilmeli.
7. Gözlem, karantina ve izolasyon yöntemlerinin uygulanması gereken durumları belirleyebilmeli.
8. Çevreye yönelik önlemleri alabilmeli; Hava, toprak, su ve besinlerdeki kirlenmeyi, hastalık kaynağı olan hayvanları ve vektörleri izleyebilmeli.
9. Bulaşıcı hastalıklarla ilgili mevzuatta bahsedilen uygulamaları yapabilmeli.
10. İşbirliği yapılacak/yapılan faaliyetlerde kurum ve kuruluşlara düşen işlevleri belirleyebilmeli. İşbirliği yapılacak kurum ve kuruluşları konuyla ilgili yönlendirebilmeli ve bu işbirliğinin toplumsal kazançlarını ortaya çıkarabilmeli.

Bulaşıcı hastalık kaynaklı salgınlar

1. Bulaşıcı hastalık kaynaklı salgınların görülmesinin ve/veya yayılmasının nasıl olduğunu bilir.
2. Hastalıkların yayılma ve bulaşma özelliklerini bilir.
3. Salgını tanımlama ve inceleme yöntemlerini bilir.
4. Salgınlarda hastalığa özel olarak alınacak korunma ve kontrol yöntemlerini bilir.

1. Olası bir salgın oluştuğunu saptayabilmeli.
2. Salgını tanımlayabilmeli; ön hazırlık yöntemlerini, salgınlarda vakaların yer, zaman ve kişi özelliklerine göre değerlendirmesini yapabilmeli. Salgınlara tanımlayıcı epidemiyolojik özelliklerine göre hipotez kurabilmeli ve bu hipotezlerin test edilmesi için uygun epidemiyolojik yöntemleri kullanabilmeli ve salgın inceleme ve kontrol raporu hazırlayabilmeli.

11. BULAŞICI HASTALIKLAR

3. Salgının yayılmasını önleyebilmeli ve etkilenen kişilerdeki sakatlık ve ölümleri önleyebilecek önlemleri alabilmeli. Hastalığın bulaşma yoluna, kaynağına, duyarlı kişiler ve/veya risk gruplarını korumaya yönelik önlemleri alabilmeli.
4. Benzer salgınların tekrarlamasını önleyecek önlemleri alabilmeli.

Bağışıklama

36

1. Bağışıklama uygulamalarını toplumun ihtiyaçlarına göre düzenlemeyi bilir.
2. Bağışıklamanın temel ilkelerini ve yöntemlerini bilir.
3. Ulusal bağışıklama programını bilir.
4. Etkenle temas öncesi ve sonrası uygulanan aşıları bilir.
5. Risk gruplarının ve erişkin bağışıklamasını bilir.
6. Rutin aşı programı dışında kalan aşıları bilir.
1. Toplumda ulusal bağışıklama programı yürütücülüğünü yapabilmeli.
2. Rutin aşılama programlarında hedef grubu ve aşılama yüzdesini hesaplayabilmeli.
3. Gereken aşı miktarını hesaplayabilmeli.
4. Soğuk zinciri kurup işletebilmeli.
5. Yeterli bağışıklama için aşı ve immünoglobulin uygulamalarını değerlendirebilmeli.
6. Toplumda görülen bulaşıcı hastalıkların kontrolünde ve salgınlarda aşı uygulamalarına doğru ve zamanında karar verebilmeli.
7. Gerektiğinde aşı kampanyalarını organize edebilmeli.

12. AFETLER/KAZALAR

KONU

Afetlerde görülen sağlık sorunları

BİLGİ

1. Afetlerle ilgili tanım ve sınıflamaları bilir.
2. Afetlerle ilgili kullanılan epidemiyolojik yöntemleri bilir.
3. Afetlerin sağlık üzerine olan etkilerini bilir.
4. Afet koşullarında beslenme durumlarının değerlendirme yöntemlerini bilir.
5. Afetlerin bulaşıcı hastalıklara olan etkilerini bilir. Afetlerin türüne göre yayılımı artacak bulaşıcı hastalıkları ve alınacak önlemleri bilir. Bulaşıcı hastalıklara karşı müdahale ve kontrol stratejilerini bilir.
6. Afetlerde çevre sağlığı sorunlarına yaklaşımı bilir.
7. Afet koşullarında sağlıklı su sağlama, sağlıklı beslenme, sağlıklı barınma ve insan atıklarını ortadan kaldırma ilke ve yöntemlerini bilir.
8. Afetlerde ruh sağlığı sorunlarına toplumsal yaklaşımları bilir.
9. Afetlerdeki tıbbi etik kurallarını bilir.

BECERİ

1. Afetlerde epidemiyoloji ilkelerini uygulayarak veri toplayabilmeli ve araştırma yapabilmeli. Afetlerde hızlı değerlendirme tekniklerini uygulayabilmeli.
2. Afet koşullarında beslenme durumlarının (sorunlarını / ihtiyaçları) değerlendirebilmeli.
3. Afet koşullarında beslenme programlarını yönetebilmeli.
4. Afetlerde bulaşıcı hastalıklara karşı müdahale ve kontrol stratejilerini uygulayabilmeli.
5. Afetlerde bulaşıcı hastalıklarda öncelikleri belirleyebilmeli.
6. Afetlerde hangi hastalıkların yayılımının arttığını belirleyebilmeli.
7. Afetlerdeki bulaşıcı hastalık yayılımını azaltacak genel önlemleri alabilmeli. Yayılımının artacağı düşünülen hastalıklara karşı önlemler alabilmeli.
8. Afetlerde çevresel etkiyle hayvanlar ve vektörlere karşı gereken önlemleri alabilmeli.
9. Afet koşullarında sağlıklı su sağlama, sağlıklı beslenme, sağlıklı barınma ve insan atıklarını ortadan kaldırma yöntemlerini uygulayabilmeli.
10. Afet koşullarında çevresel kirlenmeye yol açmayacak enerji kaynaklarının kullanımını teşvik edebilmeli.
11. Afetlerde ruh sağlığı yönünden risk gruplarını belirleyebilmeli. Afet sonrası ruh sağlığı programlarını yürütebilmeli.
12. Afetlerde tıbbi etik kurallarının uygulanmasına çaba gösterebilmeli.

Afet yönetim ilkeleri

1. Afet yönetimi ilkelerini bilir.
2. Afete yönelik planlama yapma ilkelerini bilir.
3. Afetlerde triyaj prensiplerini, kurtarma kapasitesi, nakil kapasitesi, hastane kapasitesi, koordinasyon, haberleşme ve komuta yöntemlerini bilir.
4. Toplumda risk yönetimi ilkelerini bilir.
5. Dünyada acil ve afet hizmetlerinde örgütlenme konusunda bilgi sahibidir.
6. Afetlerle ilgili uluslararası ve Türkiye'deki kuruluşları ve mevzuatı bilir.
7. Türkiye'de sık görülen afetlere (Deprem, sel, vb) yönelik alınabilecek önlemleri bilir.
8. Afet koşullarında basınla ilişki ilkelerini bilir.

1. Afetlerde kurumlarda yapılacak işlerin afet olmadan ve olduktan sonra planlamasını yapabilmeli.
2. Afet anında personeli örgütleyebilmeli. Görev alacak personeli seçebilmeli, eğitebilmeli. Çalışmaları eşgüdüm içinde ve etkili olarak yönetebilmeli.
3. Afete yönelik sürveyans çalışmalarını organize edebilmeli ve uygulayabilmeli.
4. Afetlerde kaynakları (insangücü, para, araç-gereç, bina, ve zaman) sağlayabilmeli ve etkin olarak kullanabilmeli. Afet koşullarını değerlendirebilmeli ve izleyebilmeli.
5. Acillere hazırlık planlaması yapabilmeli.
6. Risk analizi yapabilmeli, toplumda risk yönetimi ilkelerini uygulayabilmeli.
7. Afet koşullarında basınla ilişkileri düzenleyebilmeli, toplumu bilgilendirebilmeli.

İnsanların neden olduğu afetler

1. İnsanların neden olduğu afetlerin nedenlerini, önleme yöntemlerini, etki ve önemlerini bilir.
2. Göçmen ve yerinden edilmiş insanların sağlık sorunlarını bilir.
3. Kamplarda olması gereken sağlık koşullarını bilir.

1. İlgili kurumlarda yapılacak işlerin afet olmadan ve olduktan sonra planlamasını yapabilmeli.
2. Afette görev alacak personeli seçebilmeli, eğitebilmeli, afet anında çalışmalarını eşgüdüm içinde ve etkili olarak yönetebilmeli.

12. AFETLER/KAZALAR

3. Afete yönelik sürveyans sistemi çalışmalarını organize edebilmeli ve uygulayabilmeli.
4. Afetlerde kaynakları (insangücü, para, araç-gereç, bina, ve zaman) sağlayabilmeli ve etkin olarak kullanabilmeli. Afet koşullarını değerlendirebilmeli ve izleyebilmeli.
5. Göçmen ve yerinden edilmiş insanların sağlık sorunlarına çözümler getirebilmeli.
6. Kamp çevresinin sağlık koşulları ile ilgili gerekli düzenlemeleri yapabilmeli.

Kazalar ve yaralanmalar

1. Kaza, yaralanma ve afet arasındaki farkları bilir.
2. Kaza nedenlerini bilir, kazaların insanlar üzerindeki yıkımlarını bilir.

1. Kazalarının ve yaralanmaların nedenlerinin saptanması, çözüm önerileri geliştirmesi çalışmalarında yer alabilmeli.

13. KADIN SAĞLIĞI/ÜREME SAĞLIĞI

KONU

BİLGİ

BECERİ

Kadının statüsü

1. Toplumda kadının statüsünün yükseltilmesi ve güçlendirilmesi için yapılması gerekenleri ve bu kapsamda kadına verilen sağlık hizmetlerinin önemini bilir.
2. Kadın sağlığına bütüncül bir yaklaşımın gereği olarak kadın sağlığını etkileyen psiko-sosyal etkenlerin ve kadının statüsünün sağlığına etkisinin önemini bilir.
3. Kadına yönelik şiddetin bir kadın sağlığı sorunu olduğunu bilir.
4. Kadın sağlığı düzeyi ölçütlerini bilir.
5. Çalışma yaşamının kadın sağlığına etkilerini bilir.

1. Sosyal ve kültürel çevrede kadının güçlendirilmesi konusunda karar vericilere, sağlık personeline ve topluma eğitim verilebilmeli.
2. Kadının statüsü ve sağlığı ile ilgili ölçütleri hesaplayabilmeli, değerlendirebilmeli ve sonuçların hizmetlere yansımaları sağlayabilmeli.
3. Kadına yönelik şiddet konusunda karar vericilere, sağlık personeline ve topluma eğitim verebilmeli.

40

Kadın sağlığı/üreme sağlığı

1. Kadının yaşam dönemlerine göre potansiyel ve mevcut sorunlarını ve üreme sağlığının önemini bilir.
2. Kadın sağlığı/üreme sağlığı hizmeti verilmiş modellerini bilir.
3. Kadın sağlığı/üreme sağlığı hizmetlerinin temel sağlık hizmetleri içindeki önemini bilir.
4. Güvenli annelik yaklaşımının önemini ve güvenli annelik paketinde yer alan müdahaleleri bilir.
5. İstenmeyen gebelikler kavramını ve olası sağlık sonuçlarını bilir.
6. Düşüklerin anne aile ve toplum açısından önemini bilir.
7. Düşük konusundaki mevzuatı bilir.

1. Hizmet verirken kadın sağlığını etkileyen etkenleri göz önüne alabilmeli.
2. Kadının yaşam dönemlerine (adolesan, doğurganlık, menopoz/postmenopozal dönem) uygun kadın sağlığı/üreme sağlığı hizmetlerini, "yaşam boyu" yaklaşımıyla bütüncül biçimde sunulmasını sağlayabilmeli ve hizmeti değerlendirebilmeli.
3. Doğum öncesi bakım verecek personelin bilgi-beceri düzeylerini değerlendirebilmeli. Bu konularda yetersizlikleri olanları eğitebilmeli.
4. Doğumların, sağlık kuruluşlarında, bu sağlanamaz ise sağlık personeli yardımı ile yapılmasını örgütleyebilmeli.
5. Aileyi ele alarak emzirmenin teşvikini sağlayabilmeli.

13. KADIN SAĞLIĞI/ÜRÜME SAĞLIĞI

8. Kadın sağlığında erken tanının önemini bilir.
9. Risk yaklaşımının ne olduğunu bilir.
10. Cinsel yolla bulaşan enfeksiyonların epidemiyolojisini ve yaklaşımları bilir.
11. İnfertilitenin epidemiyolojisini bilir.
12. Kadın sağlığı/üreme sağlığı eğitimini örgütlemenin kadın sağlığı düzeyini yükseltmedeki önemini bilir.
13. Kadın sağlığı/üreme sağlığı'nda danışmanlık hizmetlerinin önemini bilir.

6. Düşüklerin medikososyal ve epidemiyolojik özellikleri hakkında eğitim yapabilmeli.
7. Erken tanı yöntemlerinin (meme muayenesi, servikal kültür, servikal smear vs.) doğurganlık çağındaki kadınlara periyodik olarak uygulanmasına yönelik çalışmalar yapabilmeli.
8. Riskli grupları saptayabilmeli. Riskli gruplara yapılan periyodik ziyaret ve erken tanı hizmetlerini riskin durumuna göre düzenleyebilmeli.
9. Cinsel yolla bulaşan enfeksiyonlardan korunma, erken tanı ve tanı yöntemlerini, tedavi tekniklerini uygulatabilmeli.
10. Ebe, hemşire ve hekimlerin kadın sağlığı/üreme sağlığı eğitimi almalarını ve yapmalarını sağlayabilmeli.
11. Her bireye özgü uygun ve etkin danışmanlık yapılmasını sağlayabilmeli.

Aşırı doğurganlığın kontrolü

1. Aşırı doğurganlığın kadın sağlığına olumsuz etkilerini bilir.
2. Aile planlaması konusunda danışmanlık hizmetinin önemini bilir.
3. Aile planlaması yöntemlerini ve özelliklerini (endikasyon/kontrendikasyon) bilir.
4. Aile planlaması hizmetlerinde enfeksiyonun önlenmesi yöntemlerini bilir.

1. Aşırı doğurganlığa bağlı riskler konusunda eğitim yapabilmeli ve önleyici uygulamaları uygulatabilmeli.
2. Ailelere tutum değiştirici eğitim uygulatabilmeli.
3. Kadınlara ve erkeklere aile planlaması danışmanlık hizmeti verebilmeli, onların aile planlaması hizmetlerinden yararlanmaları için gerekli önlemleri alabilmeli.
4. Rahim içi araç (RIA) uygulayabilmeli.

13. KADIN SAĞLIĞI/ÜREME SAĞLIĞI

5. Doğurganlığın düzenlenmesi konularında topluma dayalı araştırmaların önemini bilir.
 6. Doğurganlığın düzenlenmesi konularında uygulamalı hizmet araştırmalarının önemini bilir.
 7. Aile planlamasının sosyo-ekonomik yapıya etkilerini ve bu etkilerin önemini bilir.
 8. Aile planlamasında kayıt, bildirim ve geri bildirim hizmetlerinin önemini bilir.
 9. Doğurganlığı etkileyen psiko-sosyal faktörlerin önemini bilir.
5. Aile planlaması hizmetlerinde enfeksiyonun önlenmesi yöntemlerini uygulayabilmeli.
 6. Toplumda aile planlaması gereksinimi, hizmet kullanımı gibi konularda epidemiyolojik araştırmalar planlayabilmeli ve uygulayabilmeli.
 7. Aile planlamasında kayıt, bildirim ve geri bildirim hizmetlerini uygulatabilmeli.
 8. Aşırı doğurganlığın kadın, aile ve topluma olan etkilerini azaltmaya yönelik halk eğitimi yapabilmeli.

42 Kadın sağlığı/üreme sağlığı (Aile planlaması dahil) hizmetlerinin yönetimi

1. Kadın sağlığı/üreme sağlığı hizmetlerinin sunumunda planlanma ve değerlendirmenin önemini bilir.
2. Kadın sağlığı/üreme sağlığı hizmetlerinin, temel sağlık hizmetleri kapsamında sağlanması için gereken hizmet modeli/araç-gereci bilir.
3. Hizmetlerin verilmesi için gerekli insan gücünün nicelik ve nitelik özelliklerini ve konu ile ilgili hizmet içi eğitimlerin önemini bilir.
4. Kadın sağlığı/üreme sağlığı hizmetlerinin sunumunda sektörler ve disiplinler arası işbirliğinin önemini bilir.
5. Kadın sağlığı/üreme sağlığı hizmeti vermede uluslararası standartlara paralel protokoller ve aksiyon planları hazırlamayı bilir.

1. Kadın sağlığı/üreme sağlığı hizmetlerinin sunumunu planlayabilmeli ve değerlendirebilmeli.
2. Kadın sağlığı/üreme sağlığı hizmetlerini, temel sağlık hizmetleri kapsamında sağlanması için hizmetleri örgütleyebilmeli.
3. Konu ile ilgili hizmet içi eğitimleri planlayabilmeli ve yapabilmeli.
4. Kadın sağlığı/üreme sağlığı hizmetlerinin sunumunda sektörler ve disiplinler arası işbirliğini sağlayabilmeli.
5. Kadın sağlığı/üreme sağlığı hizmeti vermede, yerel koşullara ve hizmetin özelliğine göre, uluslararası standartlara paralel protokoller ve aksiyon planları hazırlayabilmeli.

14. ÇOCUK SAĞLIĞI

KONU

BİLGİ

BECERİ

Çocuk sağlığının önemi

1. Çocuğun aile ve toplum içindeki değerini ve önemini bilir.
2. Çocuk sağlığı göstergelerini bilir.
3. Çocuk sağlığını etkileyen faktörleri bilir.
4. Başlıca çocuk sağlığı morbidite ve mortalite nedenlerini bilir.
5. Çocuk sağlığı hizmeti sunum modelini ve yürütülen programları bilir.

1. Çocuğun aile içindeki değerinin artırılması için sosyal çalışmaların yapılmasına destek olabilmeli.
2. Bebek ve çocuk sağlığı göstergelerini hesaplayabilmeli ve yorumlayabilmeli.
3. Çocuk sağlığı morbidite ve mortalite hızlarını azaltmak için çözüm önerileri geliştirebilmeli ve uygulatabilmeli.
4. Çocuk sağlığı hizmetinin en iyi şekilde sunulması için gerekli koşulları ve hizmet sunumunu sağlayabilmeli.
5. Sağlık, eğitim, tarım, belediye, basın, yerel yönetim, sivil toplum kuruluşları gibi sektörlerle işbirliği yapabilmeli ve hizmetin onlar tarafından benimsenmesini sağlayarak, beraber yürütebilmeli.

Çocukluk dönemleri ve sorunları

1. Çocukluk dönemlerini, özelliklerini ve sık görülen sağlık sorunlarını bilir.
2. Anne ve bebek arasındaki sağlıklı ilişkiyi bilir.
3. Sağlam çocuk izleminin önemini ve nasıl yapıldığını bilir.
4. Çocukluk dönemlerinde beslenmenin önemini ve özelliklerini bilir.
5. Sık görülen hastalıkların ortaya çıkmasını sağlayan sosyal faktörleri bilir.
6. Sık görülen hastalıkların erken tanısı ve bu hastalıklara yaklaşım yöntemlerini bilir.
7. Kazalar ve yaralanmaların nedenlerini ve korunma yöntemlerini bilir.

1. Çocukluk dönemlerine, özelliklerine ve sık görülen sağlık sorunlarına yaklaşım ilkelerini uygulatabilmeli.
2. 0-6 yaş grubunda, sağlam çocuk periyodik izlemlerinin yapılmasını sağlayabilmeli.
3. Sağlam çocuk izlemlerinde, büyüme ve gelişmeyi takip ederek sorunların erken tanısının konulmasını ve yaşa uygun aşılamayı uygulatabilmeli.
4. Annelerin emzirme ve meme bakım teknikleri bilgisini ve bebekleri besleme tekniklerini öğrenmesini ve uygulamasını sağlayabilmeli.
5. Sık görülen hastalıklardan korunma, erken tanı ve tedavilerinin uygulanmasını sağlayabilmeli.
6. Kazalar ve yaralanmaların nedenlerine yönelik koruyucu önlemlerin diğer sağlık personeli ile birlikte aileler ve toplum tarafından alınmasını sağlayabilmeli.

14. ÇOCUK SAĞLIĞI

Okul sağlığı hizmetleri

1. Okul sağlığının önemini, toplum sağlığı ile ilişkilerini bilir ve okul sağlığı hizmetlerindeki başlıca işleri sıralayabilir.
2. Okul çağı çocuklarındaki önemli sağlık sorunlarını bilir, korunma, erken tanı ve tedavi yaklaşımlarını bilir.
3. Bulaşıcı hastalıkların kontrolünün önemini ve salgın kontrolünü bilir.
4. Beslenmenin önemi, beslenme sorunlarını ve korunma, erken tanı ve tedavi yaklaşımlarını bilir.
5. Okuldaki öğretmen, personel ve öğrencilerin sağlığını koruyucu ve geliştirici yönde bilgiye ulaşmalarının ve bu bilgiyi uygulamalarının toplum sağlığına olan katkısını bilir.

1. Okul, sağlık örgütü, yerel idare, gönüllü kuruluşlar ve topluma okul sağlığının önemini açıklayabilmeli.
2. Okulda sağlık hizmeti planlayabilmeli ve uygulayabilmeli.
3. Okulun beslenme ile ilgili programlarının uzman kişilerce, yoksa kendisi katkıda bulunarak oluşturulmasını sağlayabilmeli.
4. Beslenme sorunlarının erken dönemde saptanmasını ve tedavisinin yapılmasını sağlayabilmeli.
5. Öğretmen ve personelin sağlığı koruyucu ve iyileştirici bilgilere ulaşmasını ve bu bilgileri uygulamalarını sağlayabilmeli.
6. Öğrencilerin sağlık bilincine sahip olmaları için okul idaresi ile birlikte eğitim programları geliştirebilmeli ve uygulayabilmeli.

Ergenlerin (Adölesan) sağlık sorunları

1. Ergenlik dönemini, özelliklerini ve önemini bilir.
2. Ergenlik dönemi morbidite ve mortalite nedenlerini (üreme sağlığı, bağımlılık yapan maddeler, kazalar, ruhsal sağlık sorunları, beslenme sorunları vb) önemini bilir.
3. Ergen sağlığını etkileyen faktörleri bilir.
4. Ergen sağlığı hizmet modelini bilir.
5. Ergen sağlığı hizmetinin sunumunda sektörlerarası işbirliğinin önemini bilir.

1. Ergenlik dönemi morbidite ve mortalite nedenlerine (erken yaşta cinsel ilişki ve sonuçları olan gebelikler ve cinsel yolla bulaşan hastalıklar, bağımlılık yapan madde kullanımı, ruhsal sorunlar, sağlıksız beslenme) yönelik çözüm önerileri geliştirebilmeli ve uygulayabilmeli.
2. Sağlık, eğitim, tarım, belediye, basın, yerel yönetim, sivil toplum kuruluşları gibi bir çok sektörle işbirliği yapabilmeli ve hizmetin onlar tarafından benimsenmesini sağlayabilmeli ve beraber yürütebilmeli.

15. KRONİK HASTALIKLAR VE ENGELLİLİK

KONU	BİLGİ	BECERİ
Kronik hastalıklar ve engellilik	<ol style="list-style-type: none">1. Yetişkinlik tanımını bilir, kronik hastalık tanımını yapar.2. Başlıca kronik hastalıkları bilir.3. Kronik hastalıkların birey sağlığı için önemini bilir.4. Kronik hastalıkların toplum sağlığı ve ülke açısından önemini bilir.5. Kronik hastalıkların kişi, yer ve zaman özelliklerini bilir.6. Kronik hastalıkların etiyolojik incelenmesi ile ilgili temel yaklaşımları bilir.7. Kronik hastalıkların tedavi ilkelerini bilir.8. Kronik hastalıkların korunmasında birincil-ikincil-üçüncül korunma yaklaşımlarını bilir.9. Kronik hastalıkların ekonomik yönünü bilir.10. Engellilik kavramını bilir.11. Engellilerle ilgili mevzuatı bilir.12. Evde bakım kavramını bilir.	<ol style="list-style-type: none">1. Kronik hastalık konusunda hekim dışı sağlık personelini ve toplumu eğitebilmeli.2. Bulunduğu toplumda kronik hastalıkların sıklığını bulmak amacı ile çalışmalar yapabilmeli.3. Kronik hastalıklar konusunda nedensel araştırma yapabilmeli.4. Kronik hastalıklarla ilgili olarak birincil korunma yaklaşımlarını (sağlıklı beslenme, fizik egzersiz, sigara mücadelesi.) topluma anlatabilmeli.5. Bulunduğu toplumda kronik hastalık tespit ve izleme programı uygulayabilmeli.6. Rehabilitasyon hizmetlerine yönelik programlar hazırlayabilmeli, uygulayabilmeli.

16. İŞ SAĞLIĞI

KONU	BİLGİ	BECERİ
İş sağlığı kavramı	<ol style="list-style-type: none"> 1. İş sağlığı tanımını bilir. 2. İş sağlığı kapsamını bilir. 3. İş sağlığı tarihcesi-gelişme aşamalarını bilir. 4. İş sağlığı konularının halk sağlığı uygulamaları içindeki yerini bilir. 5. Çağdaş İş sağlığı ilkelerini bilir. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. İş sağlığı konularında tartışabilmeli. 2. İş sağlığı konularında çağdaş ilkeler doğrultusunda öneriler geliştirebilmeli. 3. Taraflarla verimli/uyumlu çalışmalar sürdürebilmeli. 4. İşyeri sağlık birimi çalışmalarında çağdaş iş sağlığı ilkelerini uygulayabilmeli. 5. Danışmanlık hizmetlerinde çağdaş iş sağlığı ilkelerini hayata geçirebilmeli. 6. Hizmet sunumunda iş-sağlık ilişkilerini göz önünde tutabilmeli.
46 İş sağlığı uygulama ilkeleri	<ol style="list-style-type: none"> 1. İş sağlığı uygulama ilkelerini bilir. 2. İşyerlerinde koruyucu sağlık hizmetlerini bilir. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. İşyeri sağlık birimi çalışmalarında koruyucu sağlık ilkelerini kullanabilmeli. 2. Danışmanlık yaparken iş sağlığını uygulama ilkelerini savunabilmeli.
İş hayatında risk grupları	<ol style="list-style-type: none"> 1. İş hayatında risk gruplarını bilir. 2. Risk gruplarının özelliklerini bilir. 3. Risk grupları için alınması gereken önlemleri bilir. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Risk gruplarına yönelik öneri geliştirebilmeli. 2. Risk gruplarına yönelik proje/politika geliştirebilmeli. 3. İşyeri sağlık birimi çalışmalarında risk gruplarına yönelik programlar geliştirebilmeli.
İşyeri ortam faktörleri	<ol style="list-style-type: none"> 1. İşyeri ortam faktörlerini bilir. 2. İşyeri ortam faktörlerinin sağlık etkilerini bilir. 3. İşyeri ortam faktörlerinin olumsuz etkilerinden korunma yöntemlerini bilir. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. İşyeri ortam faktörleri ile işçilerin sağlık düzeyi arasında ilişki kurabilmeli. 2. İşyeri durum saptama çalışması (gözlem ve ölçümler) yapabilmeli. 3. Gereken durumlarda ilgili kuruluşlardan destek alabilmeli. 4. İşyeri ortam faktörlerinden korunma ilkelerini önerebilmeli.

Meslek hastalıkları	<ol style="list-style-type: none">1. Meslek hastalığı tanımını bilir.2. Meslek hastalıkları çeşitlerini bilir.3. Meslek hastalıklarının yaygınlığını bilir.4. Meslek hastalıklarının tanı, tedavi ve korunma ilkelerini bilir.	<ol style="list-style-type: none">1. Meslek hastalığı tanısını koyabilmeli.2. Meslek hastalıklarından korunma yöntemlerini önerebilmeli/uygulayabilmeli.
İş Kazaları	<ol style="list-style-type: none">1. İş kazalarının tanımını bilir.2. İş kazalarının yaygınlığını bilir.3. İş kazalarından korunma yöntemlerini bilir.	<ol style="list-style-type: none">1. İş kazalarından korunma yöntemlerini önerebilmeli/uygulayabilmeli.
İşyeri hekimliği uygulamaları	<ol style="list-style-type: none">1. İşyeri hekiminin görevlerini bilir.2. İşyeri hekiminin yetkilerini bilir.3. İşyeri hekiminin sorumluluklarını bilir.4. İşyeri sağlık birimi çalışmalarını bilir.5. İşyeri sağlık birimi ekibinin görevlerini bilir.	<ol style="list-style-type: none">1. İşe giriş ve aralıklı kontrol muayenelerini yapabilmeli.2. İşyerlerinde sağlık eğitimi yapabilmeli.3. İşyeri sağlık birimi organize edebilmeli.4. İşyeri sağlık birimi kayıtlarını tutabilmeli, analiz edebilmeli, yorumlayabilmeli.5. İşyerinde koruyucu sağlık ve güvenlik önlemlerini uygulayabilmeli.6. İşyeri sağlık birimini denetleyebilmeli.7. Ekip başı olarak ekip çalışmasını hayata geçirebilmeli.8. İşyeri sağlık birimi çalışmalarını planlayabilmeli, uygulayabilmeli, değerlendirebilmeli.
İş sağlığı mevzuatı	<ol style="list-style-type: none">1. İş sağlığı mevzuatını bilir.2. İşyeri denetimini bilir.3. İşyeri hekimliğinin yasal dayanaklarını bilir.	<ol style="list-style-type: none">1. Yasal düzenlemeler doğrultusunda öneri geliştirebilmeli.2. Yasal düzenlemeleri uygulayabilmeli.3. Yasal düzenlemelerle ilgili değiştirici/geliştirici öneriler yapabilmeli.

İlgili kurum ve kuruluşlar

1. İlgili ulusal ve uluslararası kurum ve kuruluşları bilir.
2. İş sağlığında tarafları (işçi-işveren-devlet) bilir.

1. İlgili kurum ve kuruluşlarla işbirliği yapabilmeli.
2. İlgili kurum ve kuruluşlarla araştırma sürdürebilmeli.
3. Taraflara danışmanlık yapabilmeli.
4. Taraflar arası işbirliği ve eşgüdümü sağlamak için yöntemler geliştirebilmeli.

Bilgi kaynakları

1. İlgili ulusal ve uluslararası kaynakları bilir.
2. İlgili ulusal ve uluslararası akademik kurumları bilir.

1. Kaynaklara ulaşabilmeli.
2. Kaynakları inceleyebilmeli.
3. Verileri yorumlayabilmeli.
4. Kaynakları ülke gerçekleri doğrultusunda kullanabilmeli.

48

İş sağlığında araştırma yöntemleri

1. Araştırma yöntemlerini bilir.

1. Araştırma planlayabilmeli.
2. Araştırma uygulayabilmeli.
3. Araştırma değerlendirebilmeli.
4. Araştırma sunabilmeli.